

la paja», Pol (*Àneu*, 24), i potser també hem de passar d'aquelles teulades al *Mas de les Perchades*, entre Vallde-roures i Calaceit, lloc ja antic (*Bol. Hist. Geogr. B-Arag.* I, 70).

Perxar val. (Albufera). V. supra; en el Sud val. és una altra manera de manejar la perxa: car al Santuari de Sant Roc de Bocairent «hi ha les *pérçes* de *perçàr mantes*» (1963); i encara una altra a Menorca «*perxar*: pigar, tupar, donar tocs» (Ferrer Ginart, *Rond.*, 223); «de dins un enfony qu'hi havia darrera l'altar, surtiren unes quantes homos am açots, i es posaren a açotar --- a Cristo Crucificat --- quan, a força de *perxar*, se trobaren cansats --- desaparegueren els botxins per s'enfony ---», Camps Merc. (*Folkl. Men.* II, 28). En fi, en els Pirineus gascons, usarien perxes agrimensores: car el *Cartulari* d'Ossau parla més d'un cop de *perchar las diites terres*, així en un doc. de 1449, i del «*perchament*, affinsament --- apuntament, *perche* ni affisament» en un de coetani (247, 248).

Hi ha molts derivats personals expressant la persona camallarga que una perxa, gandulejant i deixada (com un *vagarro* d'abella, cast. *zàngano*, *zangarullón* etc.). Bart. Ferrà usa *perxanga* com a terme insultant (per a una dona), *Comèdies* I, 183; *perxangueria*. *Perxalango*. *Perxana*. I amb sentit més agrícola *perxanc*, *perxancada*.

Perxell de *parra*: n'indiquen una càrrega a punt de despatxar amb *SOMERA* (*assomar*) en un doc. del CpTarr., de 1752: «hom o dona --- que prenguen llenya --- en tanca de vinya --- ni *perxell* de parres o vinyes, pac ---» (Dan. Recasens, *La Secuita*, p. 72 ms.). El llatí «*PERTICELLU* d'AlcM no és «llatí vulgar» sinó llatí inexistent i bàrbar (res més normal que una formació catalana en -ell), i confessió d'ignorància de la fonètica històrica. +*Perxellada* 'cleda de perxes entrecreuades' amb què obstrueixen els camins perquè no hi passin les vaques o els forasters, Garrotxa (Oix-Olot, 1985).

Emperxellar. +*Perxellera* així anomenen la perxa central dels pallers a les Guillerics (la MÒLTA de la Garrotxa), com constato a Joanet (*pøršəłérə*, 1982): «els pallers xics y decantats, sense olla ni ram de llor en les *perxelleres*», PBertrana (*Proses Bàrbares*, 90: el del mas Rauret, Serraïma, no té ja palla però sí l'olla al capdamunt, 1982); «un dia s'allunyaren tant que arribaren sota l'aspres pendís de la serra: allí s'hi encastava una caseta blanca; hi eren tan a prop, que obiraven perfectament els finestrals gòtics, el pou de brançalades feixugues y escrostades, el ram de llor beneït encimant les *perxelleres*, les lloses de què enrondevan l'era ---», id. (*Nàufrags*, 81). Més al NO. és més senzill *perxera*, veg. com ho escriví Verdaguer, i ho sento a Besora de Ripollès (1953) (però AlcM eixampla massa l'àrea del mot). *Perxerar*; *perxerat*. *Perxó*. *Perxonada* 'batussa, llenya' (no «cop de perxa» AlcM). «A on juen al marro? —Davan del campu-santo vell. Che, tio, y ha-hi *perchonà* que s'ascla el món! —A vore, si vos aporregueu. —El dissapte es va escalabrà Quillet: el sagal del onque Lias», *Canyissaes*, 12. *Perxoner*. *Perxot*.

+*Pertagusa* o *portagusa*, terme mariner que sembla designar alguna mena de perxa, verga o pal usat a bord, o en els obradors de mestres d'aixa, tenint en compte que se cita juntament amb *perliguetes*, *fletxes* i *sapes d'àncora*: no crec que sigui cpt. de *portar* (*porta* + *gúa?*, però això no lliga amb el sentit de *gúa* ni amb la manca de -s- en aquest, ni amb la e no assimilada encara en la dada més antiga): potser haplologia d'un parasintètic *pertega* + *agusar* en el sentit de 'perxa afuada, agusada'. En l'inv. d'una nau mallorquina, a. 1352: «aguylla de fe<r>re, una; *pertagusas*, XII; gómana tortiza nova, una; anco(r)a ansapada, una; gúmana plana, una» (Rubió LL., *Diplomatari de l'Or. Cat.*, 268); en l'enumeració dels pertrets que han de fornir els mestres que fabriquen una nau per als Consellers de Bna., a. 1620: «sobre dita popa les coses convenients, com són la *perigeteta* y la *fletxa*, garites, bandins de les *portaguses*, y lo pla de la popa ---» (Bofarull, *Antiga Marina Cat.*, p. 112).

Perxadador. *Perxal*. *Perxam*. *Perxejar*. *Perxeró* del fr. *percheron*, derivat del nom de la regió francesa, que potser no ve de *PERTICA*, car és *Le Perche* (malament AlcM). *Aperxar*, *-xada*, *aperxadador*. *Aperxament*. *Contraperxa*. *Desperxar*, *Eesperxar*. *Eesperxadador*.

CPT.: *Perxacana*. *Perxa-sogres*.

1 Va lluny d'osques en tot cas Moll amb el seu «*Persi-acus*: amb -acus dóna a entendre un mot gal (cèltic d'estar per casa).

Perxada, V. *perxe* (PORTA) *Perxadador*, *perxadadora* etc., V. *perxa* *Perxe*, V. *porxo* (PORTA) *Perxejar*, *perxell*, *perxellera*, V. *perxa* *Perxenea*, civ. 'nissaga', no de *progènie* (AlcM) sinó del sinònim *ginea/genea* (veg. *LÍNIA*, *llinatge*), contaminat per una altra paraula, que deu ser *paria* 'acoblament, unió' (ignorem si aquesta -x- per -g- és res més que una de les acostumades cacografies de Pérez Cabrero, en el qual crec que figura el mot) *Perxer*, *perxera*, *perxerar*, *perxerat*, *perxeró*, V. *perxa* *Perxés* cogn., sens dubte de *perxa*: que no ve de *Praxedes* sembla segur (AlcM) i encara és més evident que aquest nom de santa, òbviament greco-llatí, no té res de «germànic» *Perxi*, V. *porxo* (PORTA) *Perxó*, *perxonada*, *perxoner*, V. *perxa* *Pes*, *pesa*, *pesabé*, *pesada*, *pesador*, *pesadura*, *pesal*, *pesança*, *pesant*, *pesantor*, V. *pesar*

PESAR, del ll. PENSARE intensiu de PENDÈRE, PENSUM 'pesar'. □ 1.ª doc.: orígens (Llull, Jaume I).

Des del primer temps apareix tant amb construcció intransitiva com transitiva: «Un hom --- dix que ell era alquimista --- denant lo rey, més --- una de aquelles bústies en la caldera --- l'aur qui era en la bústia *pesava* mil dobles, e l rey ne havia mesos 2 mília en la caldera --- e a la fi *pesà* la massa de l'aur 3 mília dobles ---», Llull (*Merav.*, Ag. I, 188.5), cf. *MASSA*. «Déu pot saber tot lo bé e l mal que ls hòmens hauran feyt: per açò, *pesant*, sabrà qual home és més bo que mal, ni qual és més mal que bo --- e aquesta saviesa de Déu --- serà manifestada al dia del judici per lo pes que Déus farà del bé e del mal; e cor sens que